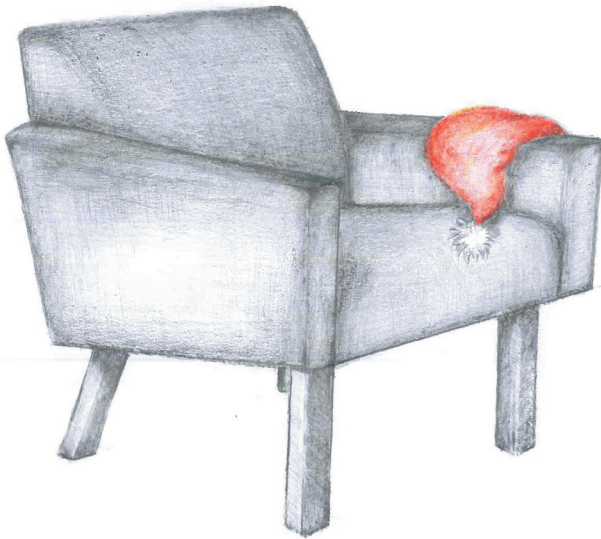

Tanja Tiainen

Satumaista työnohjausta

-M-24

SATUMAISTA TYÖNOHJAUSTA

Tanja Tiainen

SATUMAISTA TYÖNOHJAUSTA

© 2024 Tanja Tiainen

Kannen kuva: Marjukka Laakso

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-7216-4

Mitä työnohjauksessa käytännössä tapahtuu? Miten yksi ohjauskerta etenee? Millaiselta työnohjausprosessi kokonaisuutena voisi näyttää? Vaikka minulla oli työntekijänä kokemus useammasta työnohjauksesta, huomasin mieltäväni edellä mainittuja kysymyksiä työnohjaajakoulutuksessa. Koulutuksen aikana oli mahdollista olla karpäsenä katossa työnohjauksissa, kun vertaisryhmissä ohjasimme toinen toisiamme työnohjaajina lyhyiden todellisista työnohjaustilanteista kuvattujen videoiden perusteella. Arvokasta oppia, mutta siitä huolimatta vain väläys kokonaisesta työnohjauskerrasta tai -prosessista.

Työnohjauksesta on kirjoitettu 2010-luvulla erittäin hyviä suomenkielisiä oppikirjoja, joiden avulla saa kattavan kuvan työnohjauksen lähtökohdista, prosessista ja menetelmistä. Niitä lukiessa mietin kuitenkin, miltä teoria näyttää käytännössä. Yhtenä vastauksena kysymykseen syntyi tämä kirja.

Tässä kirjassa kuvataan kuuden kerran työnohjausprosessi. Tosielämässä työnohjaus toki kestää usein pidempään, mutta tarkoitus on kuvata yksi mahdollinen prosessi alusta loppuun. Jokaisen luvun lopussa oleva Kiteytys ja kysymykset -osa nostaa esiin joitakin luvussa käsiteltyjä työnohjauksen kannalta oleellisia asioita ja auttaa pohtimaan omia työnohjauksen tapoja. On hyvä huomata, ettei kysymyksiin ole yhtä oikeaa vastausta, samoin kuin ei ole yhtä oikeaa tapaa työnohjata. Minulla työnohjausta koskevassa ajattelussa keskeisimpiä lähtökohtia ovat dialogisuus, tarinallisuus sekä voimavara- ja ratkaisukeskeisyys. Ne välittynevät myös tästä kirjasta.

Kirjan siemen on kylvetty työnohjaajakoulutuksen alussa voimavarapuu-harjoituksessa, joka esitellään myöhemmin kirjassa. Siemen lähti itämään koulutuksen kehittämistehtävänä. Kirjaa ei olisi ilman Pirskahtelijoita, työnohjaajakoulutuksen

vertaisryhmääni. Suuret kiitokset keskusteluista, innostuksesta ja tuesta.

Kirja on suunnattu erityisesti työnohjaajille, työnohjaajakouluttajille ja työnohjausta opiskeleville. Toivon sen tavoittavan myös laajemmin työnohjauksen tilaajia ja työnohjattavia. Eikä mikään estä lukemasta tätä kirjaa tarinana nykypäivän työelämästä ja johtamisesta. Toivotan antoisaa matkaa Satumaiseen työnohjaukseen!

1. KERTA, LOKAKUU

Milloin lakkasin uskomasta joulupukkiin? Kolme napakkaa koputusta oveen keskeyttävät mietteeni.

”Sisään”, henkäisen. Ensimmäinen työnohjauskerta uuden asiakkaan kanssa jännittää aina, nyt erityisesti.

”Mahdoinko tulla oikeaan paikkaan”, kysyy matala ääni. En odottanut tätä. Miehen valkoiset hiukset ovat päältä löysällä ranskanletillä, sivut on ajettu siiliksi. Pitkä valkoinen parta on letitetty tiukasti. Mustat sangat tuovat mieleen Kekkosen. Miehellä on hyvin istuva vaaleanharmaa puku liiveineen. Jaloissaan maiharit. Kohtuullisen kookas vatsakumpu on ainoa asia, joka kiinnittää hänet omaan mielikuvaani.

”Jos olet työnohjaukseen tulossa, niin ihan oikea paikka. Tervetuloa”, saan häkeltyneenä sanottua. Kättelemme ja ohjaan Nikolaksen istumaan nojatuoliin omaani vastapäätä. Vaihdamme lämpimiksemme muutaman sanan säästä, kunnes ohjaan keskustelun asiaan.

”Onko sinulla aiempaa kokemusta työnohjauksesta?”

”Ei kyllä niin minkäänlaista. Ei meillä keritä ohjauksessa juoksentelemaan, kun töitä täytyy tehdä. Se taitaa enemmän olla semmoista kaupunkilaisten puuhastelua”, Nikolas vastaa silmät tuikkien.

”Nyt kuitenkin olet täällä.”

”Joo, Marianna vaati, että jotain pitää tehdä. Joku tontuista oli kuulemma käynyt viime talvena työnohjauksessa ja kehunut löytäneensä työhönsä ihan uuden kipinän.”

”Mukava kuulla, että työnohjauksesta on ollut apua.”

”Niin no, miehän en kyllä pystyisi sanomaan, kuka meidän väestä on kipinänsä hukannut tai löytänyt, joten ei se taida lopulta työssä näkyä.”

”Ehkä se näkyy enemmän sen työntekijän omana kokemuksena siinä työssä. Ja työssä viihtymisenä. Pikemmin kuin varsi-

naisesti työn jäljessä. Työnohjauksia on myös erilaisia. Lähinnä erilaisuus syntyy siitä, että me työnohjaajat työskentelemme erilaisilla taustoilla ja työmme perustalla olevat ajatukset ovat erilaisia. Itse uskon ihmisen sisäisiin voimavaroihin ja dialogisuuteen. Yhteistä kaikille työnohjauksille on kuitenkin oman työn tutkiminen, arviointi ja kehittäminen koulutetun työnohjaajan avulla.”

Nikolas on hiljaa, katse harhailee takaseinässä.

”Palaisin kuitenkin vielä taaksepäin, jos sopii. Eli kerroit Mariannan vaatineen työnohjausta sinulle. Ja hän on?”

”Muori taitaa olla se useimmille tutumpi ilmaisu”, Nikolas nopeasti selventää.

”Niin tietysti, anteeksi.”

”Ei mitään anteeksipyydettävää. Eipä kai Mariannaa kutsu etunimellä kuin sukulaiset ja ystävät. Työn kautta hän on muori.”

Nikolas hymyilee lämpimästi. Vilkaisen muistikirjastani tämän kerran suunnitelmaa.

”Ennen kun mennään varsinaiseen asiaan, käydään läpi muutamia käytännön asioita. Yleensä näistä on sovittu jo ennen varsinaista ensimmäistä kertaa asiakkaan kanssa, mutta tämä tilaus tuli sen verran nopeasti ja taisin viestitellä jonkun sihteerin tai vastaavan kanssa tästä, vai kuinka?”

Nikolas nyökkää ja korjaa asentoaan.

”Sopimus on tehty tällä erää kuudelle kerralle ja meillä on tarkoitus tavata noin kuukauden välein. Päivätkin on jo lyöty lukkoon. Tästä sopimuksesta kuitenkin puuttuu vielä tavoitteet. Eli mitä tällä työnohjauksella olisi tarkoitus saavuttaa?”

”Mielenrauhaa”, Nikolas sanoo hymyillen ja mielessäni alkaa soida Sirkesalon samanniminen kappale. Kappaleen sanat saavat kevyen punan poskilleni.

”Mielenrauhaa”, sanon vastaten hymyyn. ”Mitä se sinulle tarkoittaa?”

”Tällä hetkellä tuntuu, että työ valtaa koko elämän. Että mie en ole olemassa ilman sitä. Pari kertaa olen jo miettinyt, pitäisikö

heittää rukkaset lopullisesti nurkkaan, kun ei vaan enää jaksaisi. Että jos tähän jotenkin voisi löytää jotain.”

”Kuulostaa vähän semmoiselta työn rajaamisen pulmalta. Ja olisiko siinä toisaalta myös sellaista miettimistä, että vieläkö sitä haluaisi työelämältä jotain muuta?”

”Varmaan niin. Kun tämä työ on muuttunut melkoisesti siitä, kun aloitin. Pitää ottaa niin moni asia huomioon. Tonttujen liiton kanssa on omat haasteensa, samoin eläinsuojelijoiden, ympäristöväen ja median. Ennen sain olla kädet savessa itsekin, mutta nykyään tämä on enemmän semmoista tulipalojen sammuttelua.”

”Olisiko tässä sellaista johtamisen pulmaa ja sen miettimistä?”

”Saattaahan se vähän sitäkin olla”, Nikolas sanoo, muttei vaikuta aivan vakuuttuneelta.

”Voidaan tarkentaa näitä tavoitteita sitten pitkin matkaa, mutta jos nyt kirjaan tänne sopimukseen, että tavoitteina on rajata työtä, miettiä työtä ylipäänsä ja löytää avaimia johtamiseen. Millaiselta tämä kuulostaa?”

”Mennään niillä”, Nikolas nyökkää.

”Joskus käy niin, että näin ulkopuolelta näkee jonkun asian eri tavalla tai joskus en ehkä ihan pääse kärryille jostain, mitä kerrot. Sopiiko, että näissä tilanteissa kysyn ja puhun ihan suoraan?”

”Joo, suoraanhan miekin olen tottunut puhumaan. En oikein osaa lukea rivien väleistä.”

”Sitten muutama käytännön työskentelyyn liittyvä kysymys. Ensinnäkin, miltä sinusta tuntuu toiminnalliset menetelmät?”

”Ai laululeikkejä? Mieluummin ei, niistä saa kärsiä ihan tarpeeksi töissä.” Nikolas pyöräyttää silmiään.

”Toiminnallisia menetelmiä on monenlaisia. Harvemmin ehkä laululeikkejä, vaikka kyllä kai niillekin paikkansa voi löytää. Lähinnä ajattelin kuvien käyttöä, kirjoittamista, maalaamista tai piirtämistä.”

”Jaa, no ei kai niissä sitten mitään, jos niistä apua on.”

”Minä käytän yleensä jokaisen kerran alussa myös sellaista ankkuriharjoitusta. Toisinaan se on rentoutus- tai hengitysharjoitus, joskus musiikkia, kirjoittamista tai vaikka maalaamista. Miltä tällainen sinusta tuntuu?”

”Kai sitä kokeilla voi.”

”Sitten vielä pari tietosuoja-asiaa.” Nostan sylissäni olevaa muistikirjaa ja jatkan: ”Teen itselleni muistiinpanoja tässä työnohjausten aikana. Ihan oman muistini tueksi. Tätä ei lue kukaan muu kuin minä ja säilytän tätä muistikirjaa täällä työhuoneella lukitussa kaapissa. En tietenkään merkitse tähän mitään salassa pidettäviä tietoja, enkä myöskään sellaisia tietoja, joista sinut voisi tunnistaa. Kun työnohjauksemme päättyy, tuhoan nämä muistiinpanot. Haluan kertoa tämän, kun on ollut näitä erilaisia tietovuotoja. Lisäksi minulla on oma työnohjausten työnohjaus, jossa keskustelen työnohjaajani kanssa pitämistäni ohjauksista. Toki niin, että työnohjattaviani ei pysty tunnistamaan. Sinun on kuitenkin hyvä tietää tämä. Onko sinulla jotain kysyttävää?”

Nikolas pyörittää päätään.

”Ihan loppuun haluaisin vielä sanoa, että me tehdään tämä työnohjaus yhdessä. Se, kuinka hyvä kokemus tästä muodostuu, riippuu ihan meidän molempien osallistumisesta. Minun tehtävä ei ole antaa valmiita vastauksia vaan enemmänkin kysyä oikeita kysymyksiä, jotta sinulla on mahdollisuus löytää ne oikeat vastaukset itse. Olet oman alasi asiantuntija, minä puolestaan tämän työnohjausprosessin. Mutta eiköhän sitten siirrytä ihan asiaan. Eli kerrotko, mikä sai sinut tai Mariannan huomaamaan, että nyt sinulla on työnohjauksen tarvetta?”

”Joulukalenteri”, Nikolas vastaa.

”Joulukalenteri? Kerrotko vähän tarkemmin?”

”Siinä se nökötti viattomasti Rovaniemen Prisman hyllyssä. En olisi voinut pahemmin säikähtää, vaikka hyllyvälistä olisi hyökännyt ryhmä pelleasuisia pahantekijöitä pesäpallomailoin varustautuneina. Nyt on vasta lokakuu! Jouluu on aikaa yli kaksi kuukautta.”

Mitä työnohjauksessa käytännössä tapahtuu? Miten yksi ohjauskerta etenee? Millaiselta työnohjausprosessi kokonaisuutena voisi näyttää?

Satumaista työnohjausta on erilainen ammattikirja. Se vie teorian konkreettisesti ja helppotajuisesti käytäntöön. Satumaista työnohjausta perustuu dialogiin ja osoittaa, kuinka olennaista dialogisuus on työnohjauksessa.

Kirja on tarkoitettu työnohjaajille, työnohjausta opiskeleville, työnohjaajien kouluttajille, esihenkilöille ja henkilöstön kehittämisen asiantuntijoille, työnohjattaville sekä kaikille työnohjauksesta kiinnostuneille.

Antoisaa matkaa satumaiseen työnohjaukseen!